

شماره پنجم
صاحب امتیاز: شورای صنفی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران
سردبیر: آرمینا رضانی
صفحه آرایی: فرزاد نیک آیین/ صبورا سمنانیان

کاغذ اخبار

از دانشجویان تقاضا داریم در صورتی که با نشریات گوناگون در ارتباط هستند، از آنها برای همکاری با دانشکده دعوت کنند. امیدواریم حالا که مسئله‌ی تامین نشریات با همت دانشجویان حل شده، مسئولین دانشکده فضایی برای «اتاق نشریات» در نظر بگیرند تا دانشجویان بتوانند در آن به مطالعه و همچنین بحث درخصوص مطالب مندرج در روزنامه‌ها و مجلات بپردازند.

سه‌شنبه‌ی این هفته انجمن علمی ارتباطات برای ورودی‌های امسال این رشته اردو برگزار خواهد کرد؛ مقصد این اردو شهرک سینمایی غزالی خواهد بود و حرکت از دانشکده ساعت ۱۰ صبح انجام می‌شود.

پیگیری‌ها برای حل مشکل اینترنت در دانشکده ادامه دارد. به محض بهبود سرعت لاک‌پشتی اینترنت، دانشجویان عزیز را مطلع خواهیم کرد! مسئولان

* یک نکته‌ی ناخوشایند در دانشکده‌ی ما، فقر ذخیره‌ی نشریات است. متأسفانه دانشکده‌ی علوم اجتماعی دانشگاه تهران فقط اشتراک دو روزنامه‌ی ایران و ... را تاکنون داشته‌است و هر نشریه‌ی دیگری که تا در کتابخانه‌ی دانشکده موجود است توسط دانشجویان، اساتید و مسئولین کتابخانه به کتابخانه اهدا شده‌است. این شگفتی دانشکده‌ی ما، با توجه به بودجه‌ی محدود کتابخانه قابل توجیه است. اما در هفته‌ی گذشته با وساطت چند نفر از دانشجویان، نشریه‌ی بخارا و همینطور گروه نشریات هم میهن آرشبو خود را به صورت رایگان در اختیار دانشکده قرار دادند. (این آرشبو هم اکنون در اتاق شورای صنفی قرار دارد.) به علاوه چند روزنامه و نشریه‌ی دیگر از جمله شرق، شهروند، اندیشه‌ی پویا و ... هم وعده داده‌اند در آینده با بخش نشریات دانشکده همکاری داشته باشند. رایزنی با تعدادی نشریه‌ی دیگر هم در هفته‌های آتی صورت می‌گیرد.

برنامه‌های روزهای آتی دانشکده		
یکشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه
/	ساعت ۱۲:۳۰	ساعت ۱۴ الی ۱۶
	«سالگرد شهادت شهید ادوارد آتیلی» با حضور: دکتر حسن قدیری ایبانه، آتسو کو هوشینو و حبیب‌الله کاسه‌ساز برگزارکننده: انجمن اسلامی مستقل مکان: تالار شهید مطهری	دوره‌ی آموزشی تمهید ۲ «تاملی بر اندیشه‌های سنت تاریخی مواجهه‌ی ما و غرب» برگزار کننده: بسیج مکان: تالار شهید مطهری
ساعت ۱۷ الی ۱۹	ساعت ۱۵ الی ۱۸	ساعت ۱۶ الی ۱۸
نشست «طنز اجتماعی در روزنامه» با حضور: علیرضا قبادی و دکتر نیره توکلی برگزار کننده: انجمن جامعه‌شناسی ایران مکان: سالن کنفرانس انجمن جامعه‌شناسی ایران	نشست «هم‌اندیشی با موضوع مروری بر پیمان‌نامه‌ی حقوق کودک» با حضور: دکتر سیدحسن حسینی، دکتر فاطمه قاسم‌زاده و خسرو صالحی برگزار کننده: انجمن علمی جامعه‌شناسی مکان: سالن شهید مطهری	سخنرانی «شبکه‌ی اجتماعی و طلاق عاطفی» سخنران: مریم اسکافی برگزار کننده: انجمن جامعه‌شناسی ایران مکان: سالن کنفرانس انجمن جامعه‌شناسی ایران

انفعال دانشجویان کارشناسی ارشد در حوزه‌ی عمومی

فرهاد قربان‌زاده

در کنار تعاریف متعددی که از حوزه‌ی عمومی ارائه شده است، می‌خواهیم حوزه‌ی عمومی را در قالب نوعی گفتمان ببینیم. ابتدا می‌خواهیم حوزه‌ی عمومی را با مؤلفه‌هایی چون فهم متقابل، رسیدن به اجماع، مشارکت اجتماعی، مسئولیت‌پذیری و کنش جمعی بفهمیم. پیش‌فرض بحث ما این است که حوزه‌ی عمومی به‌طور مشخص در دانشکده‌ی علوم اجتماعی دانشگاه تهران به‌واسطه‌ی برخی سازوکارهای پنهان و آشکار تضعیف شده است. به این خاطر حیطه‌ی بحث خود را محدود کرده‌ایم که موضوعیت بعضی از مباحث بیش از سایر فضاهای دانشجویی مختص دانشجویان این دانشکده است.

همان‌طور که عنوان شد ساحت گفتمانی را برای گشایش بحث انتخاب کرده‌ایم که در ادامه خواهیم کوشید آن را به ساحت غیر گفتمانی الصاق کنیم. گفتمان روش‌های خاصی است که برای سامان‌دادن به معرفت در نسبت با مناسبات قدرت شکل می‌یابد. یکی از دلایل تضعیف حوزه‌ی عمومی، رواج گفتمان‌های فردگرایانه در سطح جامعه است. رشد خصوصی‌سازی جامعه در ساحت گفتمانی با رواج فردیت‌های متمایز شده همراه بوده است. گفتمان مسلط جایگاهی برای کنش‌های جمعی خودانگیخته در عرصه‌ی عمومی قائل نیست و به‌جای آن میل سیری‌ناپذیری در فروکاست امور به حوزه‌های روان‌شناسانه دارد. بی دلیل نیست که دیگر خبری از کنش‌های جمعی و آزادانه با هدف به‌دست آوردن مطالبات مشخص صنفی -با همه‌ی مصادیق ریز و درشت، انتزاعی و انضمامی، دسترسی‌پذیر و دور از دسترس آن- دیده نمی‌شود. دانشکده‌ی علوم اجتماعی که در سال‌های پایانی دهه‌ی هفتاد و سال‌های آغازین دهه‌ی هشتاد پیش‌قراول حرکت‌های جمعی دانشجویی در سطح دانشگاه تهران بود، این روزها در کنار سایر دانشکده‌ها به حاشیه رانده شده است.

گزارش جلسه‌ی هم‌اندیشی پیرامون «چیستی امر صنفی»

اولین جلسه‌ی هم‌اندیشی با موضوع «چیستی امر صنفی» و «ضرورت‌های صنفی دانشجوی» در روز سه‌شنبه بیستم آبان ماه برگزار شد تا نظرات دانشجویان، راهنمایی برای اقدامات بعدی این شورا باشد. صدور دیرهنگام مجوز این جلسه مانع از اطلاع‌رسانی گسترده برای آن شد، به‌طوری که سایر تشکل‌های دانشجویی، در همان ساعت برنامه‌های دیگری برگزار می‌کردند. در نتیجه تعداد دانشجویان شرکت‌کننده در این مراسم کم بود. البته این‌که چرا دور هم جمع‌شدن

تعدادی دانشجویان برای بحث از مسائل صنفی‌شان، نیازمند مجوز است و چرا صدور این مجوز مدت‌ها به تأخیر می‌افتد، خود موضوعی است که باید در فرصتی جدا به آن پرداخت.

در آغاز بحث که گمان می‌رفت بر تعداد دانشجویان افزوده شود، قرار بر این شد که زمان مشخصی به هر فرد اختصاص یابد. اما بعد از صحبت چند نفر و با ثابت ماندن تعداد دانشجویانی که مایل به صحبت بودند، فرصت بیشتری به نفرات بعدی داده شد تا دیدگاه‌های خود را درباره‌ی موضوع جلسه‌ی بیان کنند.

بیش‌تر دانشجویانی که در این جلسه صحبت کردند، پیشنهاد دادند که از این پس جلسات این‌چنینی در مکان‌های غیر رسمی‌تر مانند لابی دانشکده یا لابی سالن این‌خلدون برگزار شود تا هم دانشجویان بیشتری در این جلسه حضور یابند و هم مسئولان دانشکده صدای دانشجویان را بشنوند.

پرسش جلسه: چیستی امر صنفی

«زمانی که دانشجویان از خدماتی که به آنها ارائه

می‌شوند ناراضی هستند، عمدتاً دو دسته واکنش نشان می‌دهند، یکی خروج و دیگری اعتراض. موقعیت کنونی دانشکده‌ی ما به گونه‌ای است که در آن نه می‌توان خروج کرد و نه به معنای واقعی کلمه، اعتراض». این مقدمه‌ی بحث یکی از دانشجویان در خصوص «امر صنفی» بود. وی در ادامه‌ی صحبت‌هایش گفت که دانشگاه حالت انحصاری دارد و در نتیجه دانشجویان در صورتی که از خدمات ارائه شده ناراضی باشند، نمی‌توانند از آن خارج شوند و به دانشگاهی دیگر بروند. آن‌چه در این شرایط حاصل می‌شود مطرح‌شدن گزینه‌ی خروج به‌صورت دیگری است و آن «روی آوردن به درس خواندن، آن هم درس خواندن به آن مفهومی که هیچ رابطه‌ای با امر جمعی و هویت صنفی ندارد». در سوی دیگر یک‌سری تلاش‌هایی صورت می‌گیرد که شاید بتوان آنها را به نوعی اعتراض تعبیر کرد. وی خاطر نشان کرد: «اهمیت امر صنفی صرفاً به دلیل امکانات مادی و عینی که در اختیار ما می‌گذارد نیست، امر صنفی از آن جهت بسیار مهم است که باعث یک همبستگی می‌شود و توان آن را دارد که یک‌سری قواعد اخلاقی را بر فضا حاکم کند».

یکی دیگر از دانشجویان در آغاز صحبت خود، ضمن تأکید بر ضرورت بحث از «چیستی امر صنفی» خاطر نشان کرد که با وقفه‌افتادن در فعالیت شورای صنفی در چند سال اخیر، این شورا دچار یک بحران هویت شده و به همین دلیل باید مشخص شود که شورای صنفی اساساً باید در چه حوزه‌هایی فعالیت کند. او در ادامه به شورای صنفی پیشنهاد داد که ابتدا با تعقیب افکار عمومی دانشکده، نسبت به مطالبات دانشجویان آگاهی پیدا کرده و سپس با توجه به توانایی‌ها و امکانات موجود، راه‌هایی را برای رسیدن به این مطالبات مشخص کند.

در چنین وضعیتی اجماع حول اهداف واحد امری دست‌نیافتنی است. دوری از اجماع، فقدان درک مشترک امور و داشتن دغدغه‌های فردی نه به تکرر آرا و گفت‌وگوها که به تک‌افتادگی‌هایی منجر شده‌است که نسبت خود و دیگری را نه در هم‌فهمی برای رسیدن به درک بین‌الذّهانی، که در کام‌جویی‌ها و نفع‌بری‌های فردگرایانه می‌بینند. در چنین فضایی دیگری به نردبانی برای ترقی فرد تبدیل می‌شود و فردیت اتمیستی به حد غایی خود می‌رسد. این تک‌افتادگی در سطح جامعه به‌طور مشخص رواج داشت اما نفوذ آن به داخل دانشگاه و فضاهای دانشجویی، به‌مثابه‌ی قلب تپنده‌ی جامعه، اتفاق ناخوشایندتری است که در چند سال اخیر رخ داده‌است.

با توجه به نکاتی که در مفصل‌بندی این سازوکارها بیان خواهیم کرد، مشخص خواهد شد که این سازوکارها دانشجویان ارشد و دکتری را بیش از بدنه‌ی دانشجویان یا همان دانشجویان کارشناسی به انزوا می‌کشاند.

یکی از این سازوکارهای منفعل‌کننده، عمق‌بخشیدن به شکافی است که میان زندگی پس از دانشگاه و زندگی دانشجویی

گزارش جلسه‌ی هم‌اندیشی پیرامون «چیستی امر صنفی»

او علاوه بر آن پیشنهاد داد که این شورا مطالبات را در سه سطح خرد، میانی و کلان (در کارگروه‌های متفاوت و با همراهی دانشجویان) پی‌گیری کند و تأکید کرد که حفظ ارتباط با بدنه‌ی دانشجویی و شکل دادن به یک اراده‌ی جمعی اهمیت بسیار بالایی دارد.

نفر بعد به اهمیت فعالیت‌های در سطح خرد در دانشکده اشاره کرد و گفت که فعالیتها در سطح خرد، در حکم پایه‌ای است برای فعالیت‌ها در سطح میانی و کلان. به نظر وی: «در اولویت‌ها باید مسائل خرد را در نظر بگیریم. تجربه‌ی سرکوب‌های چند سال اخیر، جو عمومی دانشگاه را از بین برده‌است، در واقع شما با یکسری دانشجوی منفرد مواجه هستید که کار جمعی و تشکیلاتی نمی‌کنند، برای همین اولین کاری که شورای صنفی باید انجام دهد، بازسازی همین هویت جمعی در دانشکده است. به همین جهت من به‌شدت از برنامه‌ی صبحانه دفاع می‌کنم و به‌نظم شورای صنفی هم باید از این برنامه دفاع کند. این اقدام خلاقانه و خوبی برای بازیابی هویت جمعی است.»

دانشجوی دیگری از ضرورت اولویت‌سنجی در بحث از مسائل صنفی صحبت کرد. او به مسائلی که به هر نحوی بر روی فعالیت علمی

وجود دارد. اکثریت دانشجویان تحصیلات تکمیلی یا در همین موقعیت آستانه‌ای ورود به مواجهه‌ی عریان‌تر و بی‌واسطه‌تر با زندگی اجتماعی قرار دارند، یا پیشاپیش وارد آن شده‌اند. اگر بحث خود را به

تضعیف نهادهای دانشجویی بیش‌ترین تأثیر را بر بدنه‌ی دانشجویی وارد کرده و کنش‌های جمعی در فضای دانشگاه را پرهزینه‌تر کرده است

دانشجویان دانشکده‌ی علوم اجتماعی دانشگاه تهران محدود کنیم، با توجه به این‌که یکی از اندک امیدهای دانشجویان این رشته برای یافتن شغل متناسب با مدرک تحصیلی‌شان عضویت در هیئت علمی دانشگاه‌هاست، و نظر به این‌که دانشجویان تحصیلات تکمیلی بیش از بدنه‌ی اصلی دانشجویی یعنی دانشجویان دوره‌ی کارشناسی امکان رسیدن به این جایگاه

دانشجویان تأثیر می‌گذارد (مانند کیفیت غذا، نظافت کلاس‌ها و...) اشاره کرد و افزودشورای صنفی باید به مسائلی بپردازد که در اولویت هستند.

«تشکیل کمیته‌های مشخص سیاسی، فرهنگی، علمی و مالی در درون شورای صنفی و سپس به کارگیری دانشجویان در هریک از این کمیته‌ها» پیشنهاد یکی دیگر از دانشجویانی بود که برای ارائه‌ی دیدگاهش پشت تریبون قرار گرفت. او تشکیل این کمیته‌ها را راهی برای حل مشکلات دانشجویان در دانشکده دانست.

به نظر یکی از آخرین افرادی که در روز سه‌شنبه صحبت کرد، شورای صنفی باید یک‌سری اقدامات را به‌صورت موازی پیش ببرد. وی گفت: «در این‌که شورای صنفی باید سیاستگذاری مشخص داشته باشد هیچ شکی نیست، اما باید راه را برعکس رفت. ما باید توانایی‌هایمان را به واسطه‌ی درگیر شدن در یک فرایند مختصر بسنجیم. پیش از هرچیز نیاز است تا یک تغییر مشخص روی دهد تا هم بدنه‌ی دانشجویی و هم مسئولانی که باید مورد خطاب قرار بگیرند، تغییرات را احساس کنند. به همین منظور ما باید یک‌سری اقدامات را به‌صورت موازی پیش ببریم.» او تشکیل یک کتابخانه‌ی اشتراکی از سوی دانشجویان، به‌صورت همزمان با پیگیری‌های بروکراتیک برای بهبود وضعیت کتابخانه را از جمله مواردی ذکر کرد که شورای صنفی و دانشجویان می‌توانند انجام دهند.

کتابخانه‌ها و ضرورت ایجاد سیستم‌های اشتراک‌گذاری دانشجویی

مهرداد امامی

حضور پیوسته و دائمی در محیط دانشگاهی اصلی‌ترین پیشفرض هر گونه فعالیت دانشجویی اعم از علمی، تشکیلاتی، سیاسی و غیره است. حضور در فضا/مکان‌های عمومی دانشکده‌ها مانند حیاط، سلف سرویس و بوفه، لابی‌ها، کتابخانه‌ها، اتاق‌های انجمن‌ها، سایت‌های کامپیوتر و غیره در ساعات مختلف روز از ابتدایی‌ترین حقوق دانشجویی است و دانشجویان همواره باید در حفظ این حق بکوشند. عرصه‌ی عمومی دانشکده‌ها یا دانشگاه‌ها فضایی است جهت انجام فعالیت‌های گروهی گوناگون دانشجویان در قالب انجمن‌ها، تشکل‌ها، محفل‌ها، حلقه‌های مطالعاتی و غیره و از این رو بهترین بستر برای بالفعل شدن بالقوگی‌های دانشجویی که خود به خُرده فضاهایی مانند سالن و لابی و کلاس و حیاط و کتابخانه یا هر کجا که امکان نوعی کنش جمعی باشد تقسیم می‌شود.

کتابخانه به عنوان نهادی میانجی در خدمات آموزشی، از دو منظر فضا/مکانی کلیدی است.

نخست، به طور معمول از قدیم گفته میشد اگر زمانی می‌خواستند قدرت و جایگاه علمی دانشگاه یا مرکزی علمی را بسنجند یکی از آسان‌ترین کارها یافتن کتابخانه‌ی آن دانشگاه و مشاهده‌ی تعداد کتاب‌ها (به‌ویژه کتاب‌های مرجع)، مساحت کتابخانه، امکانات جستجوی کافی، فضای مناسب پژوهشی و همچنین دسترسی آسان به کتاب‌ها بود.

بنا به این گفته‌ی قدیمی اگر بخواهیم توان علمی دانشکده‌ی خود (با سایر دانشکده‌های علوم انسانی دانشگاه تهران) را بر حسب وضعیت کتابخانه‌ها بسنجیم، بی‌شک پاسخ چیزی در حد فاجعه خواهد بود. وضعیت کنونی کتابخانه‌ها البته گواهی دیگر است بر وضع ناپه‌سامان کلیت علوم انسانی در ایران. به روز نبودن منابع مطالعاتی، عدم وجود کتاب به تعداد نیاز دانشجویان، دقیق نبودن سیستم جستجوی کتاب و همخوانی نداشتن آن با وضعیت مخزن کتابخانه، عدم وجود کتاب‌های مورد نیاز دانشجویان و بسیاری موارد دیگر از جمله نقصان‌های قابل توجهی هستند که اگر گذرتان به کتابخانه‌ی دانشکده‌های مختلف افتاده باشد به وضوح شاهدشان بوده‌اید. کلیدی بودن کتابخانه از این منظر که نماینده‌ی وضع کلی یک دانشکده یا دانشگاه

یا حتی رشته‌ای علمی است، ما را مستقیماً به سمت موضوع سیاست‌گذاری‌های آموزشی کلان در سطح دانشکده یا دانشگاه می‌برد و جهت نقد را معطوف به مدیران، مسئولین و سیاستگذاران و اجراکنندگان می‌کند.

در اینجاست که هر گونه صحبت از وضعیت کتابخانه به عنوان یکی از فضاهای عمومی به ناگزیر صحبت از کلیت فضای عمومی و حق انکارناشدنی دانشجویان به استفاده از آنهاست. و درست در همین جاست که نقش و وظیفه‌ی نهادهای دانشجویی از قبیل شوراهای صنفی پیگیری و حفاظت از این فضاها از طریق اعمال قدرت و چانه‌زنی با مسئولین از یک سو و زنده نگه داشتن فضای مطالبه‌خواهی برای دانشجویان از سوی دیگر است. به طور قطع فعالیت دانشجویی تنها محدود به مطالبه‌خواهی از مسئولان و انتظار برای

به طور معمول از قدیم گفته می‌شد اگر زمانی می‌خواستند قدرت و جایگاه علمی دانشگاه یا مرکزی علمی را بسنجند یکی از آسان‌ترین کارها یافتن کتابخانه‌ی آن دانشگاه و مشاهده‌ی تعداد کتابها (به‌ویژه کتابهای مرجع)، مساحت کتابخانه، امکانات جستجوی کافی، فضای مناسب پژوهشی و همچنین دسترسی آسان به کتابها بود.

به طور معمول از قدیم گفته می‌شد اگر زمانی می‌خواستند قدرت و جایگاه علمی دانشگاه یا مرکزی علمی را بسنجند یکی از آسان‌ترین کارها یافتن کتابخانه‌ی آن دانشگاه و مشاهده‌ی تعداد کتابها (به‌ویژه کتابهای مرجع)، مساحت کتابخانه، امکانات جستجوی کافی، فضای مناسب پژوهشی و همچنین دسترسی آسان به کتابها بود.

رسیدگی به مشکلات نمی‌شود و دانشجویان خود توانایی خلق اشکال دیگر تولید و توزیع خدمات آموزشی را دارند و این جایی است که دومین خصلت کلیدی فضایی چون کتابخانه نمایان می‌شود.

کلایی شدن یا به بیان بهتر پولی شدن مناسبات اجتماعی عرصه‌ی علم و دانشگاه را نیز مانند سایر عرصه‌ها به خدمت خود آورده

است و امروز شاهد آنیم که خدمات آموزش عالی هر چه بیشتر و بیشتر پولی می‌شوند: از افزایش شهریه‌ی دانشگاه‌ها گرفته تا افزایش ظرفیت‌های تکمیلی (شبانه) دانشگاه‌های سراسری و به موازات آن افزایش قیمت خدمات دانشجویی از قبیل هزینه‌ی خوابگاه، غذا، چاپ و پرینت، تهیه‌ی کتاب و غیره همه و همه نشانگر روند مهارناشدنی خصوصی‌سازی یا هر چه غیر اشتراکی‌تر شدن خدمات اجتماعی‌اند.

یکی از وظایف نهادهای دانشجویی تهیه، دفاع و گسترش اشکال گوناگون سیستم‌های اشتراک‌گذاری منابع مانند کتاب‌ها، جزوات، کتاب‌های الکترونیک، فایل‌های صوتی کلاس‌های درس، و سایر منابع به شکل «رایگان» است. تنها با ارائه‌ی سیستمی بدیل، ولو در بخشی کوچک، در برابر وضع موجود میتوان ایستادگی کرد و وظیفه‌ی کنشگرانه‌ی خود را انجام داد.

کتابخانه‌ها از این نظر می‌توانند یکی از بهترین فضا/مکانها برای تحقق این سیستم اشتراک‌گذاری منابع باشند. ما به عنوان دانشجو همواره باید در دو سطح به تمام فعالیت‌هایمان بنگریم.

یکی در سطح ساختاری و مطالبه‌خواهی از مسئولین و دیگری در سطح عاملیت و ابتکار عمل در مواجهه با وضعیت‌ها.

ما خود می‌توانیم با ایجاد شبکه‌های اشتراک‌گذاری رایگان کتاب‌ها، مقالات و انواع خدمات آموزشی از طریق میانجی‌های واقعی و مجازی، با ترویج روحیه‌ی کار گروهی عام‌المنفعه طرف مقابل یعنی مسئولین و ناظران را قانع کنیم که نه تنها مجدانه پیگیر مطالبات و خواسته‌های برحق‌مان هستیم، بلکه خودمان هم دست به کار می‌شویم و بنا به امکانات و سازماندهی‌مان اشکال بدیل توزیع خدمات آموزشی را ایجاد می‌کنیم.

بسط و گسترش منطق استفاده‌ی اشتراکی از منابع موجود و ایستادن در برابر روند افسارگسیخته‌ی خصوصی‌سازی، پولی شدن و منوط کردن همه‌چیز به «پول توی جیب شما» از جمله فعالیت‌هایی است که دانشجویان می‌توانند به واسطه‌ی آنها عرصه‌های عمومی دانشکده‌ها، از جمله کتابخانه‌ها را تبدیل به فضاهایی تماماً اشتراکی نمایند.